

ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ємець Вадим Вікторович

*кандидат економічних наук, старший викладач,
Державний торговельно-економічний університет*

Економічна стабільність України дедалі більше визначається не лише внутрішніми реформами, а й характером змін у світовому господарстві, міжнародній торгівлі та безпековому середовищі. Для української економіки зовнішні чинники водночас виступають і джерелом ризиків, і простором нових можливостей. Саме тому осмислення глобальних тенденцій має практичне значення для формування експортної, інвестиційної та промислової політики держави [1; 4].

Одним із найбільш сприятливих чинників для України є розширення ринків Глобального Півдня та посилення уваги до продовольчої безпеки. Зростання споживчого попиту в країнах Азії та Африки підтримує стійкий інтерес до аграрної і харчової продукції, у виробництві якої Україна має конкурентні переваги. Водночас стратегічно важливо не обмежуватися роллю постачальника сировини, а поступово нарощувати частку продукції з вищою доданою вартістю, розвиваючи переробку, логістичну адаптивність і довгострокову присутність на нових ринках [2].

Не менш вагомим зовнішнім чинником є зелений і цифровий переходи, що змінюють структуру світового попиту. Вони формують потребу в критичних мінералах, сучасних матеріалах, енергетичному обладнанні, інженерних рішеннях і нових виробничих компетенціях. Україна має природно-ресурсні та промислові передумови для входження до нових ланцюгів вартості, однак реальний ефект можливий лише за умови залучення технологій, модернізації переробки та орієнтації на кооперацію з партнерами, для яких важливі надійність походження сировини і безпека постачання [3].

Важливе значення для майбутньої стійкості української економіки має і тенденція френдшорінгу, тобто переміщення виробництв у політично надійні юрисдикції. Для України це відкриває можливість залучення виробництв, що шукають безпечніші й ближчі до європейського ринку локації. Конкурентними перевагами можуть стати географічна наближеність до Європейського Союзу, наявність кваліфікованого людського капіталу, промислова база та потенціал інтеграції у виробництво машинобудівної, електронної, деревообробної і харчової продукції. У повоєнний період саме цей чинник здатний стати одним із каталізаторів структурної модернізації економіки [4].

Окремий резерв зовнішньої стійкості формує експорт послуг, що не потребує фізичного переміщення товарів. Україна вже має сильні позиції у сфері інформаційних технологій, інжинірингу, дизайну, креативних індустрій, консалтингових, фінансових та окремих медичних сервісів. Такий експорт менш залежний від фізичної інфраструктури, швидше адаптується до кризових умов і спирається передусім на людський капітал. Відтак підтримка освіти, професійної мобільності та цифрової інфраструктури повинна розглядатися як елемент політики економічної стабільності.

У сучасних умовах дедалі більший вплив на зовнішньоекономічні відносини має фактор безпеки. Країни-партнери все частіше оцінюють не лише ціну та якість товару, а й політичну надійність постачальника, походження сировини, ризики передачі технологій і стійкість виробничих ланцюгів. Для України це означає можливість посилити свою роль як держави, що може бути включена до безпечних ланцюгів постачання сировини, комплектувальних, технологічної продукції та товарів подвійного призначення для західних ринків [3; 4].

Разом із тим реалізація зовнішніх можливостей істотно стримується наслідками повномасштабної війни. Серед найбільш відчутних перешкод для українського експорту залишаються логістичні витрати, валютні обмеження, труднощі ділової мобільності, кадровий дефіцит, слабкість фінансових інструментів підтримки експорту, ускладнення сертифікації та недостатня інституційна допомога бізнесу за кордоном [5]. Сукупний вплив цих бар'єрів знижує конкурентоспроможність українських виробників навіть тоді, коли сама продукція відповідає вимогам зовнішніх ринків.

З огляду на це, пріоритетами державної політики мають стати здешевлення та стабілізація експортної логістики, розвиток прикордонної інфраструктури, удосконалення транспортного регулювання, розширення інструментів страхування й кредитування експорту, пом'якшення надмірних валютних обмежень, а також системна підтримка сертифікації, ділових контактів і просування українських компаній на зовнішніх ринках. Не менш важливою є орієнтація на залучення технологій і створення умов для переробної промисловості, щоб інтеграція України у світову економіку відбувалася не на периферії, а в сегментах із вищою доданою вартістю [3; 5].

Отже, зовнішні чинники економічної стабільності України мають подвійний характер. З одного боку, глобальні структурні зрушення, зелений і цифровий переходи, нова географія виробництва та посилення безпекової логіки у світовій торгівлі відкривають для України нові ніші. З іншого боку, без внутрішнього інституційного посилення, зняття воєнно зумовлених бар'єрів і переходу від сировинної до більш технологічної моделі експорту ці можливості можуть залишитися нереалізованими.

Тому економічна стабільність України значною мірою залежить від здатності держави та бізнесу синхронізувати національну політику із зовнішніми трансформаціями світової економіки [1; 3; 4; 5].

Список використаних джерел:

1. The World Bank. Global Economic Prospects, January 2025. Washington, DC : World Bank, 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата звернення: 21.04.2026).
2. OECD/FAO. OECD-FAO Agricultural Outlook 2025-2034. Paris : OECD Publishing ; Rome : FAO, 2025. URL: <https://doi.org/10.1787/601276cd-en> (дата звернення: 21.04.2026).
3. European Commission. EU and Ukraine kick-start strategic partnership on raw materials. 2021. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-and-ukraine-kick-start-strategic-partnership-raw-materials-2021-07-13_en (дата звернення: 21.04.2026).
4. International Monetary Fund. World Economic Outlook. April 2023. Chapter 4: Geoeconomic Fragmentation and Foreign Direct Investment. Washington, DC : IMF, 2023. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2023/april/english/ch4.pdf> (дата звернення: 21.04.2026).
5. European Bank for Reconstruction and Development. Regional Economic Prospects. May 2025. London : EBRD, 2025. URL: https://www.ebrd.com/content/dam/ebd_dxp/assets/pdfs/office-of-the-chief-economist/economic-surveys/regional-economic-prospects/2025/regional-economic-prospects-may-2025/RegionalEconomicProspects-May2025.pdf (дата звернення: 21.04.2026).